

Galpert Tilda Testvéreivel És Egy Ismerőssel

Ez én vagyok a testvéreimmel. Fülöp baloldalt áll, jobboldalt egy barátja, egy cseh katona. Margit nővérem kettejük között áll. A fiatal lány balra hátul pedig én vagyok. Mellettem Smil [Sámuel] áll, az öcsém. A kép Munkácson készült, 1933-ban. Elsőként a legnagyobb nővérem, Margit ment férjhez. A kereskedelmi akadémia befejeztével jogászként helyezkedett el egy biztosító társaságnál. A jövődöbéli férjével már gyermekkoruk óta ismerték egymást, hiszen másod-unokatestvérek voltak. A férje vezetékneve Weisz volt, az apja apám unokatestvére volt. Mindketten a forradalmi eszmék hívei voltak, és a vallást mindenestől elvetették. 1932-ben házasodtak össze. Az esküvőjük a meggyőződésük ellenére hagyományos hűpés zsidó esküvő volt. Formálisan egyeztek bele a hűpébe, hogy ne sértsék meg a szüleiket, akiknek ez nagyon fontos volt. Anyám azt mondta, hogy nem éli túl, ha a lánya esküvőjén nem lesz hűpe. Volt egy

fényképünk Margit esküvőjéről: mindketten bőrkabátban vannak, Margit fehér kalapban, és mindketten nevetnek. A zsidó esküvőn a menyasszonynak végig sírnia kell, ők pedig nevetnek. Bár csak névleg állítottak hüpét, de azért mégiscsak volt hüpe. 1935-ben született a fiuk, Alekszandr, akit szülői nyomásra a nyolcadik napon az előírások szerint körülmélték. 1938-ban, amikor a fasiszta Magyarország került hatalomra Kárpátalján [lásd: első bécsi döntés; ekkor még nem került egész Kárpátalja magyar fennhatóság alá, csak Ungvár, Huszt és Munkács környéke, amelyek az első bécsi döntéssel kerültek vissza átmenetileg Csehszlovákiától. Kárpátalja többi részét 1939 márciusában szállták meg a magyar csapatok. -- A szerk.], Margit férje, aki kommunista volt, emigrált a Szovjetunióba. Margit azonban Munkácson maradt, arra készült, hogy a férje után utazik, már meg is volt az útlevele, de akkor már késő volt, elkezdődött a második világháború. Munkácson maradt, a férje pedig már nem tudott Magyarországra jönni, a Szovjetunióból senkit sem engedtek ki. Nem levelezhattünk a Szovjetunió állampolgáraival, mert a külföldiekkel való levelezést ott szigorúan büntették, és megkértek, hogy ne írjunk nekik. A háború után, amikor már Ungváron laktam, ami akkor már a Szovjetunióhoz tartozott, megpróbáltam fölkeresni Margit férjét, de nem jártam sikerrel. Valószínűleg a Gulagon pusztult el, akárcsak a bátyám. Fisl bátyám, azaz Fülöp a sorkatonai szolgálatát szintén a csehszlovák hadseregben töltötte le, még a Csehszlovák Köztársaságban. A hadseregben sok barátja volt, nem csak zsidók. Eltávozáskor sokszor a barátjával, egy cseh katonával együtt jött haza. Ez 1933-ban volt. Aztán 1939-ben, a magyarok bejövetele után, amikor megkezdődött a zsidóüldözés, Fülöp más zsidókkal együtt átlépte a határt, és a lengyelországi Katowicéba ment. Katowicében sok kárpátaljai emigráns gyűlt össze. Innen Angliába vitték őket tovább. Angliában Fülöp belépett a szabad csehszlovák hadtestbe [lásd: Csehszlovák Zászlóalj]. Ott szolgált még két unokatestvérem is anyám családjából. A második világháborúban Fülöp a nyugati fronton harcolt .